

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду која је донета на седници одржаној 31. октобра 2022. године одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Новака Вујичића под насловом: „Сврсисходност колективног остваривања ауторског права у информационом друштву“. Након што смо прегледали и извршили оцену достављене докторске дисертације, задовољство нам је да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

І Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Подаци о кандидату

Новак Вујичић је рођен 5. септембра 1989. године у Градишки (Босна и Херцеговина, Република Српска). Основну школу и гимназију завршио је у Београду с одличним успехом. Основне студије на Правном факултету Универзитета у Београду уписао је 2008. године, а дипломирао је 2012. године, са просечном оценом 9,61. Током основних студија био је стипендиста Министарства просвете, Министарства омладине и спорта и немачке организације ВАУНОСТ.

Одмах након основних студија, у октобру 2012. године, уписао је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Београду (Пословноправни модул, подмодул Право интелектуалне својине), које је завршио у јулу 2014. године са просечном оценом 10, одбравивши мастер рад на тему „Повреда ауторског и сродних права коришћењем онлајн платформи за директну размену садржаја између корисника интернета“.

Докторске студије на Правном факултету Универзитета у Београду, Пословноправна ужа научна област, уписао је у новембру 2015. године. На докторским студијама положио је све испите с просечном оценом 9,67, одбранио је семинарски рад на тему „Критички осврт на ауторскоправну заштиту дела архитектуре“ и објавио је рад: „Услуга омогућавања приступа интернету путем бежичне локалне мреже и одговорност за повреду ауторског и сродних права“ у часопису *Право и привреда* бр. 7–9/2017, 331–352 (М51).

По завршетку основних студија радио је као адвокатски приправник (2012–2015), а потом и као адвокат (2015–2017). Правосудни испит је положио у јануару 2015. године, а адвокатски испит у фебруару исте године.

На Правном факултету Универзитета у Београду био је најпре ангажован као демонстратор на предмету Право интелектуалне својине за школску 2013/2014. годину, а потом и за школску 2016/2017. годину. У звање сарадника у настави на предмету Право

интелектуалне својине изабран је у јуну 2017. године, а у звање асистента на истом предмету у јуну 2018. године (а, реизабран у јуну 2021. године) .

Током докторских студија био је два пута на истраживачком боравку на *Europa-Institut*-у Универзитета у Сарланду (Немачка), прво у августу и септембру 2017. године, као стипендиста пројекта *SEE / EU Cluster of Excellence in EU and International Law*, који је финансирала Немачка служба за академску размену (DAAD), а затим у марту, априлу и јулу 2022. године као стипендиста програма *Leonhard Euler* (DAAD). Завршио је и курс „*Free Trade Agreements and European Integration of SEE Countries*“ у оквиру *Jean Monnet Module FTA-SEE* на Правном факултету Универзитета у Београду (2018).

Као запослен на Правном факултету, учествовао је у програму размене за предаваче *Erasmus+ KA107*, те је у мају 2019. године држао предавања студентима на Правном факултету Универзитета *Mikolas Romeris* у Виљнусу, Литванија. У јуну 2019. године учествовао је и на WIPO–WTO колоквијуму за предаваче права интелектуалне својине у Женеви, Швајцарска, где је презентовао тему: „*Introduction of the Regime of National Exhaustion of Trademark Rights in Serbia: Emerging Competition Policy Concern*“.

Ангажован је на научним пројектима Правног факултета Универзитета у Београду од 2017. године (тренутно на пројекту „Савремени проблеми правног система Србије“), а од 2018. године и на научном пројекту „Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније“ Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Обавља и послове секретара часописа *Анали Правног факултета у Београду* од 2018. године и секретара за постдипломске студије Катедре за грађанско право Правног факултета од децембра 2021. године.

Говори енглески језик, а служи се немачким језиком.

Учествовао је на већем броју научних конференција и објавио је 18 радова у области права интелектуалне својине:

1. „„Лоцирање“ стриминга у ауторском праву“, *Интелектуална својина и интернет – зборник VI* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2022, 53–71;
2. „The Scope of Author’s Moral Right of Integrity in Serbian Law“, *Balkan Yearbook of European and International Law 2021* (eds. Dušan V. Popović et al.), Springer, 2022, 93–119;
3. „Усклађивање правила о колективном остваривању ауторског права и сродних права у Србији са правом Европске уније: обавеза чије испуњење се одлаже“, *Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније – 2021* (ур. Вук Радовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2021, 316–337;
4. „Ограничење ауторског права за потребе особа са инвалидитетом – осврт на приступање Србије Маракешком уговору“, *Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније – 2020* (ур. Вук Радовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2020, 361–390;
5. „Правне препреке за *Creative Commons* лиценце у ауторском праву Србије“, *Интелектуална својина и интернет (2020)* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2020, 91–121;

6. „Повреда ауторског и сродних права коришћењем онлајн платформи за директну размену садржаја између корисника интернета“, *Интелектуална својина у дигитално доба – зборник студентских радова* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2020, 9–34 (прерађен мастер рад);
7. „Introduction of the Regime of National Exhaustion of Trademark Rights in Serbia: Emerging Competition Policy Concern“, *WIPO-WTO Colloquium Papers, Volume 10 (2019)* (eds. Frederick M. Abott *et al.*), World Intellectual Property Organization (WIPO), World Trade Organization (WTO), Geneva 2020, 237–254;
8. „Пакет измена закона из области права интелектуалне својине од септембра 2019. године: критички поглед“, *Бранич* 3–4/2019, 45–77;
9. „Правна заштита база података у Републици Србији: тренутно стање и предложене измене“, *Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније – 2019* (ур. Вук Радовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2019, 301–333;
10. „Изузетак од примене института исцрпљења права у праву жига“, *Право и привреда* 7–9/2019, 134–159;
11. „Усклађивање правила о колективном остваривању ауторског права и сродних права у Републици Србији са правом Европске уније: бар три спорне тачке“, *Усклађивање пословног права Србије са правом Европске уније – 2018* (ур. Вук Радовић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2018, 286–311;
12. „О преради примерка ауторског дела архитектуре“, *Идентитетски преобразај Србије, Прилози пројекту 2017 – колективна монографија* (ур. Радмила Васић, Бојана Чучковић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2018, 209–228;
13. „Блокирање приступа веб-сајтовима због повреде ауторског права: критички осврт“, *Интелектуална својина и интернет (2018)* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2018, 107–123;
14. „Медијација као метод решавања спорова из области интелектуалне својине: (не)реална очекивања“, *Право и привреда* 7–9/2018, 103–124;
15. „Повреда жига на друштвеним мрежама“, *Интелектуална својина и интернет (2017)* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2017, 47–75;
16. „Услуга омогућавања приступа Интернету путем бежичне локалне мреже и одговорност за повреду ауторског и сродних права“, *Право и привреда* бр. 7–9/2017, 331–352;
17. „Повреда ауторског права коришћењем бит-торент платформи за размену садржаја путем Интернета“, *Интелектуална својина и интернет (2016)* (ур. Душан В. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2016, 187–215;

18. „Сродноправна заштита база података – основни или допунски облик заштите?“, *Право и привреда* бр. 7–9/2016, 497–516.

б) Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација Новака Вујичића „Сврсисходност колективног остваривања ауторског права у информационом друштву“ садржи 430 страница основног текста и обликована је у свему у складу са важећим Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду од 2019. године (формат А4, маргине 20mm, проред подешен на 1 ред, фонт *Times New Roman*, величина писма основног текста 12 типографских тачака).

Дисертација садржи насловну страну на српском и енглеском језику, страну са подацима о ментору и члановима комисије на српском језику, страну са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, 6 страна садржаја, страну са списком најважнијих скраћеница, основни текст подељен на два дела и укупно седам поглавља, 27 страна са списком коришћене литературе, 6 страна прилога, биографију на једној страни, изјаву о ауторству, изјаву о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву о коришћењу (укупно четири странице). Истраживачку грађу која је коришћена при изради докторске дисертације чине монографије, уџбеници, зборници радова, приручници, чланци, студије/извештаји, прописи, судска пракса и други извори (укупно 492 библиографске јединице).

Докторска дисертација је подељена на следеће целине: увод, први део – „Традиционални систем колективног остваривања ауторског права: улоге и карактеристике“ (који обухвата три поглавља), други део – „Колективно остваривање ауторског права у информационом друштву: изазови и могући правци развоја“ (који се састоји од четири поглавља) и закључак.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ је у складу са важећим Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду проверила оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера *iThenticate*. Утврђено подударане текста (индекс сличности) износи 9%, а утврђене појединачне сличности са другим објављеним текстовима износе у једном случају 2%, у два случаја 1%, а у свим осталим случајевима су мање од 1%. Ментор проф. др Душан Поповић је на основу увида у извештај дао позитивну оцену оригиналности докторске дисертације утврдивши да су наведене сличности последица цитирања, упућивања на правне прописе, коришћења општих места и библиографских података о коришћеној литератури.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације Новака Вујичића је анализа сврсисходности колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. У дисертацији се детаљно анализирају различити аспекти интеракције постојећег традиционалног система колективног остваривања ауторског права и прилика у информационом друштву.

Циљ дисертације је теоријски и практични. Теоријски циљ је да се одговори на следећа два питања: (1) да ли је и под којим условима систем колективног остваривања ауторског права сврсисходан у савременом добу информационог друштва и (2) који су могући сврсисходни правци даљег развоја система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву?

Практични циљ је да се покаже како добијени теоријски налази могу да се искористе у креирању и планирању националне политике развоја система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. То се чини на примеру система колективног остваривања ауторског права у Србији.

У дисертацији се питање сврсисходности колективног остваривања ауторског права у информационом друштву посматра из правног угла, али се указује и на поједине економске и социолошке аспекте тог питања. Одговори се траже помоћу конструкције друштвеног контекста која је постављена за потребе истраживања тако да је чине спољашњи слој (четири групе друштвених фактора: технолошки, економски, културолошко-вредносни и политички) и унутрашњи слој (ауторско право).

Фокус дисертације је на моделу система колективног остваривања ауторског права карактеристичном за европске државе. Значајан део истраживања је следствено посвећен анализи уређења колективног остваривања ауторског права у праву Европске уније.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У дисертацији се пошло од пет основних хипотеза. На основну спроведеног истраживања тих пет полазних хипотеза је и потврђено.

Прва хипотеза: Колективно остваривање ауторског права је и даље сврсисходно у информационом друштву, будући да још увек постоји довољна друштвена потреба за њим као ефикасним допунским системом индивидуалног остваривања ауторског права и оно ту своју улогу може делотворно да извршава.

Другим речима, колективно остваривање ауторског права ће бити сврсисходно увек, па и у информационом друштву, све док буде постојала довољна потреба за његовом примарном улогом (улогом ефикасног система за остваривање права) и док оно буде могло делотворно да извршава ту своју улогу. У информационом друштву, барем за сада, још постоје и значајнија потреба за примарном улогом колективног остваривања ауторског права, а и способност тог система да је делотворно врши. Могућности за индивидуално остваривање ауторског права остале су ограничене и у данашњем информационом друштву (иако су многи предвиђали супротно), па није рационално да се одустане од колективног система. Ипак, то не значи да колективни систем не треба да се мења пред захтевима информационог друштва.

Друга хипотеза: Потреба за секундарним улогама колективног остваривања ауторског права и вршење тих улога доприносе већем степену његове друштвене сврсисходности иначе, па и у информационом друштву.

Колективном остваривању ауторског права традиционално се приписује више секундарних улога које нису непосредно повезане са самим процесом остваривања

ауторског права. Реч је о синдикалној улози, принципу солидарности, социјалној и културној улози. Те улоге нису нужне за сврсисходност колективног система иначе, па ни у информационом друштву. Међутим, постојање друштвене потребе за њима те, следствено, и њихово вршење дају систему колективног остваривања ауторског права шири друштвени значај, а тиме и већи степен друштвене сврсисходности. У информационом друштву постоји тенденција маргинализовања тих секундарних улога, што се негативно (али не и пресудно) одржава и на сврсисходност колективног система.

Трећа хипотеза: Колективно остваривање ауторског права мора да се развија – реформише како би остало сврсисходно у информационом друштву.

Инсистирање на традиционалном систему колективног остваривања у информационом друштву није добар пут. Традиционални систем треба реформисати, и то на више равни. Традиционални систем колективног остваривања ауторског права се развио и постоји као делатност националних организација. Организације имају централну улогу у њему. Оне су његов носећи стуб и као такве су генерисале значајну друштвену моћ у својим државама, а и на међународном нивоу путем међународног организовања. Информационо друштво не гледа благонаклоно на устројство и моћ организација које карактеришу традиционални систем колективног остваривања ауторског права и тражи њихово преиспитивање. Посебно се наглашава проблем неефикасности организација у информационом друштву. Информационо друштво захтева организације чији рад ефикасно одговара потребама нових прилика на тржишту. Због тога, да би постојање организација било сврсисходно у информационом друштву, њихова делатност мора да буде реформисана како би била ефикасна према стандардима информационог друштва. Указана реформа организација, имајући у виду њихову традиционалну централну улогу, истовремено значи и реформу целокупног система колективног остваривања ауторског права. Мада, може да се очекује да се реформа традиционалног система неће зауставити само на реформи делатности организација.

Четврта хипотеза: Могући сврсисходни правци даљег развоја система колективног остваривања ауторског права разликују се међу државама.

Друштвени контексти за функционисање и развој колективног остваривања ауторског права и данас се, у информационом друштву, разликују од државе до државе. Те разлике често нису мале. Због тога се инсистирање на глобално изједначеном развоју националних система колективног остваривања ауторског права у овом моменту не чини као сврсисходан приступ. Национални системи колективног остваривања ауторског права би требало да прате своје локалне потребе и да се, у складу с њима, даље развијају у информационом друштву. То не искључује одређени степен уједначености развоја колективног остваривања ауторског права на међународном нивоу. Он је итекако пожељан, и због даљег развијања постојећег система међународне сарадње организација и због глобалног карактера онлајн тржишта ауторских дела и уопште тенденција глобализације у информационом друштву.

Пета хипотеза: Колективно остваривање ауторског права у информационом друштву тежи да постане услуга која се пружа у условима слободне конкуренције на тржишту (националном и међународном), а коју не пружају једино организације.

Као један од праваца развоја колективног остваривања ауторског права у информационом друштву, уз реформу начина рада организација, може да се очекује шире

одређивање система колективног остваривања ауторског права (или бар домашаја његових правила) и његово одвајање од искључиве делатности националних организација (карактеристичног за традиционални систем). Наиме, у информационом друштву колективно остваривање ауторског права тежи да постане услуга која се пружа у условима слободне конкуренције на тржишту, и то не само од стране организација, него и од неких других нових субјеката (на нивоу Европске уније су одскоро регулисани независни субјекти за остваривање права). Осим тога, услуга колективног остваривања ауторског права у тим новим условима тежи да се прошири и изван националног тржишта. Ту је битна улога законодаваца и креатора ауторскоправних политика јер они могу да подрже – убрзају или успоре (а, у сваком случају усмере) ту тенденцију коју намеће тржиште.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација се састоји од увода, два међусобно повезана дела (подељена на укупно седам глава), закључка, списка литературе и једног прилога.

У уводу су, најпре, предочени предмет и циљ(еви) дисертације и дате су одређене термилошке и појмовне одреднице. Након тога, постављене су и образложене полазне хипотезе. На крају уводног дела предочене су научне методе које су коришћене у дисертацији и укратко је изложена систематика истраживања.

У првом делу, који носи назив „Традиционални систем колективног остваривања ауторског права: улога и карактеристике“, пружен је детаљнији поглед на традиционални систем колективног остваривања ауторског права. У њему су објашњени друштвени контекст настанка, постојања и развоја, улоге, те карактеристике традиционалног система колективног остваривања ауторског права. На основу традиционалних улога и карактеристика система колективног остваривања ауторског права постављени су: (1) параметри/тест за испитивање његове сврсисходности и (2) радни модел традиционалног система, од којих ће се поћи у другом делу истраживања.

Други део под насловом „Колективно остваривање ауторског права у информационом друштву: изазови и могући правци развоја“ представља централни део дисертације. У њему је спроведена исцрпна анализа одређених аспеката интеракције традиционалног система колективног остваривања ауторског права и нових прилика у информационом друштву. Циљ је био да се у том делу одговори на два средишња питања истраживања. Да би се одговорило на та питања, предузета су три корака.

У првом кораку истражен је нови друштвени контекст у информационом друштву како би се показало да ли и колико је он измењен у односу на раније.

У другом кораку спроведена је детаљна анализа специфичних изазова за колективно остваривање ауторског права које са собом доноси развој информационог друштва, и то:

- продубљивања ранијих проблема традиционалног система колективног остваривања ауторског права у околностима информационог друштва;
- афирмације индивидуалног остваривања ауторског права;

- потребе за већом мултитериторијалношћу система колективног остваривања ауторског права;
- увођења конкуренције међу организацијама као пожељног решења према новијим схватањима;
- појаве нових субјеката који се баве колективним остваривањем ауторског права;
- јачања улоге интернет посредника и онлајн корисника у остваривању ауторског права;
- појаве нових области примене система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву.

У оквиру трећег корака разматрани су могући сврсисходни сценарији развоја система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. Правци развоја система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву су грађирани почев од инсистирања на традиционалном уређењу (немењања), умерене реформе, фундаменталне реформе, па до нестанка. Објашњена је сврсисходност и вероватноћа сваког од тих сценарија.

На крају другог дела, након спроведене теоријске анализе, у последњој глави под називом „Планирање политике колективног остваривања ауторског права у информационом друштву – пример Србије“, фокус је био на практичној примени добијених теоријских налаза. Показано је како добијени теоријски налази могу практично да се примене у планирању и креирању политике развоја система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. То је учињено на примеру Србије.

Напослетку, дат је закључак у коме су изложени добијени одговори на средишња два питања истраживања и сумиран је предлог смерница за планирање и креирање политике развоја колективног остваривања ауторског права у Србији.

Након закључка налази се преглед коришћене литературе, као и Прилог 1 у коме су побројане пронађене јединице литературе о колективном остваривању ауторског права и сродних права у Србији писане на српском и на страним језицима и јединице литературе на српском језику које се баве тематиком колективног остваривања права ван оквира домаћег права.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

У дисертацији „Сврсисходност колективног остваривања ауторског права у информационом друштву“ пружена је свеобухватна анализа колективног остваривања ауторског права, његових карактеристика, његових улога, као и изазова са којима се тај систем суочава у данашњем информационом друштву. Утврђено је да је колективно остваривање ауторског права и даље сврсисходно у информационом друштву. Како је појашњено, упркос свим изазовима који данас погађају колективно остваривање ауторског права, за његовим традиционалним улогама још увек постоји довољна друштвена потреба и оно те своје улоге може делотворно да извршава. Ипак, истакнуто је да колективно остваривање ауторског права мора да се развија, односно реформише како би остало сврсисходно на дужи рок у информационом друштву. Следствено, у истраживању су

разматрани и могући сврсисходни правци даљег развоја колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. На основу спроведене анализе закључено је да се могући сврсисходни правци даљег развоја колективног остваривања ауторског права разликују међу државама због разлика које постоје у њиховим локалним друштвеним контекстима и да се крећу од привременог инсистирања на традиционалном устројству, преко умерене реформе – као најуниверзалније опције, до фундаменталне реформе. Напоследку, на примеру Србије, показано је како се налази добијени у теоријском делу истраживања могу практично применити за планирање и креирање политика развоја националних система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву.

Оствареним резултатима спроведено истраживање неспорно доприноси текућој научној расправи о питању интеракције колективног остваривања ауторског права са новим околностима информационог друштва која је једна од актуелнијих расправа у праву интелектуалне својине. Истраживање се ту издваја по начину на који приступа испитивању дате интеракције. Наиме, у истраживању се поставља конструкција друштвеног контекста тако да је чине спољашњи слој (четири групе друштвених фактора: технолошки, економски, културолошко-вредносни и политички) и унутрашњи слој (ауторско право) и кроз призму те конструкције се посматра конкретна проблематика.

Додатно, гледано из угла домаће науке, дисертацију издваја њена свеобухватност. У Србији је на научном нивоу доста писано о колективном остваривању ауторског права, али углавном о класичним институтима тог система или пак о појединим изазовима за колективно остваривање ауторског права у информационом друштву. За разлику од тога у докторској дисертацији се пружа свеобухватнија анализа односа колективног остваривања ауторског права и информационог друштва каква, за сада, није пружена у домаћој науци. Исто тако, дисертација обезбеђује детаљан преглед и анализу најактуелнијих теоријских схватања и дешавања у области колективног остваривања ауторског права. Нека од тих теоријских схватања – дешавања су по први пут разматрана у домаћој литератури.

Истичемо да поред научног, дисертација има и практични допринос, посебно за систем колективног остваривања ауторског права у Србији. У њој је практично показано како добијени теоријски налази могу да се примене приликом планирања и креирања политика развоја националних система колективног остваривања ауторског права у информационом друштву. Када је реч о Србији, у дисертацији су дате конкретне смернице за даљи сврсисходан развој домаћег колективног остваривања ауторског права. Те смернице су нарочито значајне у овом моменту када се припрема реформа колективног остваривања ауторског права и сродних права у Србији у циљу усклађивања са правом Европске уније.

VI Закључак

Имајући у виду да је докторска дисертација кандидата Новака Вујичића под насловом „Сврсисходност колективног остваривања ауторског права у информационом друштву“ написана у свему према раније одобреној пријави, те да је оригинално и самостално научно дело којим је кандидат дао значајан допринос науци права интелектуалне својине, сматрамо да су се стекли сви услови да се приступи њеној јавној одбрани. Слободни смо да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у

Београду учинимо предлог да прихвати позитивну оцену докторске дисертације и именује комисију за јавну одбрану.

Дана 14. новембра 2022. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

проф. др Слободан Марковић,
редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

проф. др Душан Поповић,
редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

проф. др Сања Савчић,
ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Новом
Саду

проф. др Иза Разија Мешевић,
ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Сарајеву
(Босна и Херцеговина)